

Bilješka.- U konkretnom slučaju radilo se o brodarskom ugovoru za prijevoz cijelim brodom. Ukoliko je u pitanju brodarski ugovor u kojemu ima više samostalnih naručitelja, pravo na odustanak, uz plaćanje polovine vozarine, imaju svi naručitelji zajedno. Karakteristično je za gornju presudu da brod nije bio kriv za zakašnjenje dolaska u luku. Ukoliko bi to bio slučaj, tada ne samo da brod ne bi imao pravo zahtijevati polovinu vozarine, već bi bio dužan naručitelju nadoknaditi štetu.

B.J.

VIŠI PRIVREDNI SUD SR HRVATSKE

Presuda br. III-S1-736/77-2
od 11.V 1977.

Vijeće: Ivo Bešker, Gavro Badovinac, prof.dr Velimir Filipović

Provizija za posredovanje za kupnju brodova - Kada su se dva posrednika sporazumjela o proviziji za posredovanje za kupnju brodova, svakome od njih pripada provizija prema dogovoru, ako su ispunili svoje ugovorne obveze

Tužitelj je pomorski agent, a tuženi je trgovačko poduzeće. Sporno je među strankama da li je tuženi dužan tužitelju platiti 2,162.600.- din. s kamatama na ime dijela provizije koja je bila ugovorena između tužitelja i tuženoga za posredovanje kod kupoprodaje brodova kineskoj firmi "Chime National Mashinery Import Corporation".

Prvostepeni sud rješavajući spor nakon provedene rasprave obvezao je tuženoga da plati tužitelju 2,163.600.- din. s 8% kamata i to na din. 1,081.800.- od 15.VI 1972. i na din. 1,081.800.- od 30.X 1974. do isplate, kao i da mu naknadi troškove spora od din. 43.296.- iz razloga jer je nakon provedene rasprave i izvedenih dokaza našao da su se tužitelj i tuženi na osnovi telexa tužitelja od 11.II 1970. g, kojeg je tuženi potvrdio istoga dana, sporazumjeli o zajedničkoj suradnji na kineskom tržištu u vezi s prodajom ponudjenih brodova kineskim interesentima; da tuženi preuzme na sebe daljnje razgovore i da se pojavljuje kao izvoznik, a ostvarena provizija da se podijeli popola; da će stranke u formi jednog ugovora o zajedničkoj suradnji na spomenutim poslovima naknadno detaljno formulirati tu suradnju, no koji ugovor nije nikad zaključen; da je o tom sporazumu tužitelj istog dana obavijestio brodograditelja i inozemnog kineskog kupca brodova; da je brodograditelj s

tuženim zaključio 14.VI 1971. ugovor o proviziji za gradnju 4 teretna broda od 15.000 tona za inozemnu kinesku firmu; da je po tom ugovoru na ime provizije za posredovanje isplaćeno tuženome din. 4,327.200.-. Iz iskaza svjedoka i pismene korespondencije sud zaključuje da je tužitelj svojim djelovanjem stekao pravo na ugovoreni dio provizije bez obzira što prvobitno ponudjeni brodovi po tužitelju kineskoj firmi nisu bili jednaki zaključenim brodovima, čija je gradnja ugovorena s kineskim naručiteljem i brodograditeljem. Sud smatra da je tužitelj doveo posredovanjem u kontakt našeg brodograditelja s inozemnim partnerima, pa mu stoga pripada dio ugovorene provizije, te nije odlučno da li je u potpunosti i u skladu s prvobitnom ponudom došlo do realizacije ugovora. Tuženi je, znajući za ulogu tužitelja u posredovanju, prihvatio ponudu za suradnju i podjelu provizije u omjeru i utvrđenoj visini. Povlačenje tužitelja iz daljnje realizacije posla i uloga tuženoga u tome logična je posljedica zaključenog sporazuma od 11.II 1970. g. i suglasnih dopisa tužitelja strankama o budućem ugovoru. Sud smatra da tuženi neosnovano drži da je on jedini ispostavio prvi kontakt između stranaka o budućem ugovoru i da je on jedini doprinio realizaciji tog posla, pa uskraćivanje isplate ugovorenog dijela provizije od strane tuženog nema osnove.

Tuženi žalbom pobija presudu zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, te predlaže da se pobijana presuda preinači i tužitelj odbije sa zahtjevom, odnosno da se presuda ukine i stvar vrati prvostepenom sudu na ponovno raspravljanje i sudjenje.

Bitnu povredu odredaba parničnog postupka tuženi vidi u tome što smatra da su razlozi presude nejasni, a o odlučnim činjenicama postoji protuslovlje između presude i sadržaja spisa i zapisnika o iskazima saslušanih svjedoka. Odlučujuća činjenica, smatra tuženi, je pitanje početka posredovanja između kineskih partnera i jugoslavenskih organizacija. U spisu postoji dokaz da je tuženi prvi, još godine 1966, stupio u vezu s kineskom firmom CNMIEC u pogledu poslova iz svoje djelatnosti, pa i brodova, pa je 1969. godine uspio ostvariti i prve osnovne veze s kineskim partnerima, što slijedi iz pisma CNMIEC iz Pekinga od 28.X 1966. g. kao i pisma Ambasade SFRJ od 30.VIII 1969.g. Ovu činjenicu prvostepeni sud uopće nije ocijenio. Isto tako sud ne ocjenjuje činjenicu da je predstavnik tužitelja u mjesecu prosincu 1969. g. kao član delegacije brodarka Jugoslavije saznao da kineski partneri imaju interes za kupnju jugoslavenskih brodova, i da je tek tada tužitelj

poslao kineskim interesentima svoju ponudu od 28.I 1970.g. Telexi od 10. i 11.II 1970.g. upućuju da je tužitelj imao u vidu konkretni posao koji se nije ostvario a niti je na osnovi toga zaključen ugovor o prodaji brodova između jugoslavenskog brodograditelja i kineskih partnera. U svom odgovoru na tužiteljev telex od 11.II 1970.g. tuženi je stavio zapravo protuponudu u kojoj se govori o ponudjenim brodovima i konkretnoj ponudi koju je tužitelj poslao kineskim partnerima, pa je bila volja tuženoga kao i tužitelja da se ostvari upravo ta ponuda tužitelja. Tužitelj je, smatra tuženi, pristao da dogovor vrijedi samo za ponudjene brodove i za konkretnu ponudu, a ne za brodove druge vrste, pa je tuženi, pristajući na podjelu provizije u tako visokom postotku, imao u vidu da je ponuda tužitelja kineskim partnerima konkretna, te da će dužnost tuženoga biti samo zaključivanje ugovora u Pekingu. Zbog toga je tuženi i tražio da mu tužitelj telexom javi tekst svih konkretnih ponuda sa svim elementima i da mu dostavi kopije ponuda, a u cilju da završi posao. Ovom zahtjevu tuženoga tužitelj nije udovoljio, te tuženi prije odlaska njegovih predstavnika u Kinu nije primio takve konkretne ponude, a niti ih je primio kasnije. Predstavnici tuženoga i brodograditelja 12.II 1970.g. otputovali su u Peking i prilikom pregovora s kineskim partnerima saznali su da se kineski partneri interesiraju za druge brodove, a ne za one o kojima je tužitelj poslao informaciju na adresu kineskog partnera CNMIEC. Ovo slijedi i iz telexa od 20.II 1970. g. kojega je poslao jugoslavenskom brodograditelju, a iz kog telexa slijedi da kineski partner nije zainteresiran za brodove o kojima je kineskim partnerima govorio tužitelj, već da se radi o drugim brodovima tipa "Dubrovnik" i "Rijeka", pa su i pregovori s kineskim partnerima između predstavnika tuženog i brodograditelja nastavljeni o drugim brodovima, pa je konačno zaključen i konkretni posao. Predlaže da se za tu okolnost saslušaju svjedoci, kao i za okolnost da je tuženi već od 1966. g. bio u poslovnim odnosima s kineskim partnerima. Da se radilo o ugovoru o drugim brodovima a ne o onima koje je kineskim partnerima ponudio tužitelj, vidi se iz telexa od 7.XI 1970. g. kojega je uputio tuženome brodograditelju. Ističe da je predstavništvo tuženoga u Pekingu isključivo radilo na poslovima i potrebama brodograditelja, pa troškovi tuženoga iznose 150.000.000.- din. godišnje, dok tužitelj oko tog posla nije imao nikakvih troškova. Okolnost da je tuženi bio izvoznik i da je posrednikova provizija iznosila samo 0,7% zbog toga jer je kasnije izmijenjen dogovor s brodograditeljem u kojem se brodograditelj pojavljuje kao izvoznik, sklopljen je posebni ugovor s brodograditeljem o posredničkoj proviziji o prodaji 4 broda, pa je očito da je iskaz svjedoka neloogičan jer je svjedok kao generalni direktor brodogradilišta

znao i odobrio zaključenje ugovora o posredovanju koji je zaključen 14.VI 1971. g. s tuženim, a kod toga posla o prodaji brodova nije bio angažiran tužitelj, jer kad bi to bio, onda bi to bilo spomenuto i u ugovoru između tuženoga i brodograditelja o proviziji.

Konačno tuženi ističe da je načelni dogovor s tužiteljem bio uvjetovan samo i isključivo da je navodna tužiteljeva ponuda kineskom partneru od 28.I 1970. g. bila takva da se po njoj može odmah zaključiti i potpisati ugovor o gradnji broda, gdje bi tuženi bio izvoznik. Nadalje tvrdi da tužitelj nije tuženome bio, a niti je bio potreban kao posrednik, jer je tuženi od 1966. g. u poslovnoj vezi s kineskom firmom CNMIEC, da je do zaključenja ugovora o prodaji broda došlo isključivo inicijativom, radom i zalaganjem tuženoga i da kod toga tužitelj nije imao nikakvu ulogu niti je uložio bilo kakav trud.

U odgovoru na žalbu tuženi pobija navode i prijedloge žalbe i predlaže da se žalba tuženog odbije, a pobijana presuda u cijelosti potvrdi.

U odgovoru na žalbu tužitelj nije naznačio troškove odgovora na žalbu.

Drugostepeni sud je žalbu odbio iz slijedećih razloga:

Rješavajući spor prvostepeni je sud proveo ponudjene dokaze i utvrdio sve činjenice odlučne za pravilno rješenje spora, pa je na temelju tako utvrđenog činjeničnog stanja donio presudu koju je jasno i iscrpno obrazložio. Tako utvrđeno činjenično stanje i obrazloženje pobijane presude sud u cijelosti prihvaća.

Navodi žalbe da su razlozi presude nejasni i da o odlučnim činjenicama postoji protuslovlje između presude i sadržaja spisa ne može se prihvatiti.

Odlučna činjenica za pitanje prava tužitelja na dio provizije nije pitanje početka prvih kontakata koje je navodno tuženi imao još u godini 1966. i stupanje predstavnika tuženog u vezu s kineskom firmom CNMIEC u pogledu poslova iz njegove djelatnosti, već je odlučno da li je tužitelj stavio ponudu i stupio u vezu s predstavnicima Kine u pogledu kupovine brodova od jugoslavenskog brodograditelja. Ova je činjenica nepobitno utvrđena pa čak i među strankama nesporna. Prema tome za pitanje da li je tužitelj u poslu oko prodaje brodova brodogradilišta učestvovao kao agent i posrednik brodogradilišta u odnosu na kineske kupce,

odlučna je činjenica koja je utvrđena u spisu iz podnesenih pismenih dokaza, a i iz saslušanja svjedoka, a to je da je tužitelj doista podnio ovakvu ponudu kineskim kupcima. Nadalje, iz iskaza svjedoka slijedi, a što je također prvostepeni sud pravilno ocijenio, da je između predstavnika tužitelja i tuženoga došlo do usmenog sporazuma da daljnje poslove oko zaključivanja ugovora s kineskim kupcima vodi tuženi kao izvoznik, te da će tužitelj i tuženi izvršiti podjelu provizije. Prema tome, učestvovanje tužitelja kao posrednika u zaključivanju posla o kupnji i izgradnji brodova u brodogradilištu nesumnjivo je utvrđeno. Sud nije imao razloga da ne pokloni vjeru direktoru brodogradilišta, jer je on kao nezainteresirana osoba u pogledu podjele provizije zaista vjerodostojan, a njegov iskaz u pogledu tih okolnosti je jasan i odlučan. Svjedok u svom iskazu jasno i određeno prikazuje okolnosti pod kojima se posao obavio, te je naveo da je tužitelj bio prvi i jedini posrednik od samog početka, te je davao brodogradilištu potrebne informacije, pa je putem njega došlo do davanja ponuda za kinesko tržište.

U pogledu tipa broda koji se imao graditi za Kinu svjedok je u svom iskazu naveo da se pod ponudom nema smatrati jedna kompleksna ponuda, već se ona ima promatrati u okviru informativnih razgovora i pripremanja terena za definitivno stavljanje ponuda. Nadalje iskazuje svjedok da se tek nakon toga pojavio i tuženi s poslom posredovanja prodajom brodskih motora i da je tuženi bio isključivi posrednik za prodaju brodskih motora. Nakon toga je tuženi ponudio brodograditelju da će posredovati kod prodaje brodova. Kako stanje, da se dvojica pojavljuju kao posrednici prodaje brodova, nije bilo prihvatljivo, svjedok je pozvao predstavnike parničnih stranaka, pa su njegovi bivši direktori došli na dogovor u brodogradilište i tada su u kancelariji svjedoka dogovorili da će prodaju brodova u Kini, odnosno predstavništvo vršiti tuženi, i tada je bilo dogovoreno da će se provizija koja je bila dogovorena s tužiteljem prepoloviti. Prema tome svjedok koji je nezainteresiran u odnosima između tužitelja i tuženoga jasno je i određeno iskazao da je do takvog sporazuma među strankama došlo, pa na toj činjenici prvostepeni sud zasniva svoju presudu.

Okolnost na koju se poziva tuženi u žalbi kao i prijedlozi za ponovno saslušanje svjedoka kao i za ponovno izvodjenje drugih dokaza nema osnove. Naime, svi ti svjedoci a i dokazi na koje se tuženi poziva u žalbi, provedeni su tijekom prvostepenog postupka, te ponovno izvodjenje odnosnih dokaza ne bi moglo bitno utjecati na utvrđeno činjenično stanje, pa time ni na donošenje drukčije odluke.

Navod tuženoga da na ovakav način tužitelj sebi u nedogled stvara pravo na dobivanje provizije za kupoprodaju brodova, nema nikakve osnove. Naime, pravo tužitelja na proviziju odnosi se samo na 4 broda koja su prvobitno bila predmet ponude tužitelja kineskim partnerima i o kojima su kasnije vodjeni razgovori i utvrđivane pojedino-
sti za izgradnju. Prema tome, očito je da tužitelj kao posrednik za buduće poslove, ukoliko ne dodje do sklapanja posebnog ugovora između tužitelja i tuženog, neće imati pravne osnove za zahtjev ovakve provizije jer se provizija i pravo na nju odnosi samo na određeni posao u kojemu je posrednik učestvovao kod dovodjenja u vezu kupca tj. kineske firme i brodogradilišta, kao prodavaoca i graditelja odnosnih brodova. Konačno valja istaći da prigovor kojeg tuženi iznosi u žalbi u pogledu troškova koje je tuženi imao oko nastavka posla pregovaranja za kupnju i kupoprodaju brodova ne mogu imati utjecaja na obvezu tuženoga da tužitelju plati ugovoreni dio provizije s jedne strane, a tuženi s druge strane u toku spora ni u žalbi nije istakao prijebojni zahtjev za podjelu učinjenih troškova koje je tuženi imao u okviru zaključenja ugovora, nakon prepuštanja posla tužitelju.

V.V.

OKRUŽNI PRIVREDNI SUD, Split

Presuda br. IX P-3785/74
od 14.IV 1976.

Vijeće: Gordana Gasparini, kap.Velimir Leontić, Veljko Matošić

Zagadjivanje obale izljevom mazuta iz broda - Turističko društvo je legitimirano za naknadu štete prouzročene zagadjivanjem obale - Ima pravo na naknadu štete i izmakle dobiti koja se sastoji u smanjenju broja turista zbog zagadjivanja obale ako jednu i drugu štetu dokaže

Tužitelj je turističko društvo, a tuženi je brodogradilište čiji je brod tijekom probne vožnje ispustio mazut.

U tužbi i tijekom spora tužitelj tvrdi da je dana 10.VII 1974. godine brod tuženoga ispustio u more mazut, tako da je zagadjena plaža tužitelja u mjestu, u dužini od 700 m. Uslijed zagadjivanja tužitelj nije mogao koristiti plažu za vrijeme od 10.VII 1974. pa do kraja turističke sezone - 15.VIII 1974, odnosno u tom razdoblju smanjen je